Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

gazeta_zaman

ЗАМАН

Геуюрге кюн, этыйыкъ ай (октябрь), 26, 2021 жыл

№ 128 (21017)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ — ВРЕМЯ — ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ОНОУ

Коронавирус ауруугъа къажау чекле тохташдырыладыла

Эпидемиология хал осалдан осал бара баргъаны бла байламлы КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** коронавирус ауруугъа къажау жангы мадарла кийириуню юсюнден указгъа къол салгъанды. Ол 27 октябрьден башлап кючюне киреди.

Документге тийишлиликде, орта кюнден башлап ашханалагъа тойла, къууанчла бардырыргъа эркин этилмейди, кёп адам жыйылыучу оюн, тепсеу жерле да жабыладыла.

Ашханала, театрла, филармонияла, маданият эмда чыгъармачы юйле, ЗАГС-ла (жабыкъ отоулада некях этген заманларында), кинотеатрла бла кинозалла, фитнес-арала бла башха спорт залла, бассейнле, пассажир канат жолла (кюбюрлени хайырланнганда), ариулукъну салонлары, парикмахерскийле, СПА-салонла, массаж отоула, солярийле, хамамла жаланда QR-кодланы эмда ПЦР-тестлени эсеплерин кёргюзтген адамланы жумушларын тындырыргъа боллукъдула.

Андан сора да, QR-кодланы кёргюзтюню бла тинтиуню жангы жорукълары кийириледиле: аланы адам мекямгъа кирген заманда къагъытда неда электрон халда контроль этиучюлеге кёргюзтедиле. Контроль этиучюле уа аланы сканированияны, жумушланы порталында шартла бла тенглешдириуню амалы бла тинтедиле (бу жорукъла акъылбалыкъ болмагъанлагъа къатылмайдыла).

Россейни Президентини Указы бла 30 октябрьден башлап 7 ноябрьге дери ишчи кюнлеге саналмагъанлары себепли сабий садлада, къошакъ билим берген эмда спорт школлада да ол кезиуге каникулла тохташдырыладыла.

Театрлагъа, филармониялагъа, библиотекалагъа бла музейлеге жаланда QR-кодланы кёргюзтюу эмда къапла кийиу бла кирирге боллукъду. Алагъа сыйыннганланы саны 50 процентге азайтылады.

Алтмыш жылдан атлагъанлагъа, ала ишлемей эселе, бек амалсыз кезиуде болмаса, юйлеринде турургъа кереклиси эсгертиледи. Алай дарман салдыргъанлагъа бла ауруп къутулгъанлагъа (QR-кодну кёргюзтюу бла), терек бахчаларына, жуукъларын асыргъа барыр, закон тохташдыргъан эркинликлерин толтурур (ол жумушланы электрон амал бла толтурур онг жокъ эсе), дарман салдырыр, кир-кипчикни атар ючюн тышына чыкъгъанлагъа аллай тыйгъычла этилмейдиле.

Иш бериучюле, ишчилерине дарман салдырыргъа онг берир ючюн, 60 жылдан таматаланы эмда солуулары, жюреклери, къан тамырлары, эндокринный системалары ауруп къыйналгъанланы (вакцинация этмезча сылтаулары жокъ эселе) юйлерине жиберирге, ала ишчи борчларын узакъдан тамамларча.

Узакъдан ишлерге жиберируню 65 жылдан абаданлагъа деп тохташдырылгъан жорукъланы 60 жыллары толгъанла эм андан абаданла да толтурургъа борчлудула.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

ИГИЛЕНДИРИУ

Эки тау элде жашагъанлагъа таплыкъгъа

Бу кюнледе Акъ-Сууну огъары эм тёбен жанларын бирге къошхан «Нальчик-Цемзавод» жолгъа тынгылы ремонт этиле турады. Объект уллу болмаса да, тёшлюлюгю ючюн къыйыннга саналады.

Ишлени кезиуюнде жолну мурдору кючленнгенди, жаун суу саркъгъан быргъыла, арыкъла тартылгъандыла, машинала тёгерек айланып барырча мадар этилгенди, тротуарла, улоу тохтагъан комплексле да ишленнгендиле. Бусагъатда подряд организацияны келечилери бордюрла салып эм асфальтни жайып кюрешедиле.

Ызы бла жорукъланы билдирген белгиле орнатыллыкъдыла, ызла тартыллыкъдыла эм машина акъырын барырча тёшчюкле жарашдырыллыкъдыла. Тийишли жумушла тамамланнганларындан сора, тынгылы ремонт ишле баргъан участок адамлагъа, машиналагъа да къоркъуусуз боллукъду. Объект быйыл кюз артыны ахырына битерикди.

Аны бла бирге Канукоев орамда Хасаниягъа баргъан кёпюрге да тынгылы ремонт этиледи. Аны чеклеринде 314 метр чакълы участок жангыртыллыкъды. Жолчула объектни темир бурууларын, эски асфальтин эм белгилерин да кетерип бошагъандыла. Аны бла бирге ишлени къоркъуусуз бардырырча мадар да этилгенди.

Бюгюнлюкде кёпюрню башын тюзетирча бетон къуюлады, гидроизоляция жабышдырылады. Ызы бла асфальт салынырыкъды, тротуар, къоркъуусузлукъну жалчытырча буруу, кече жарытырча чыракъла да тартыллыкъдыла эм белгиле орнатыллыкъдыла.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

КЕНГЕШ

Мирзеуден бай тирлик жыйылгъанды

Кёп болмай РФ-ни эл мюлк министри Дмитрий Патрушевни башчылыгъында оператив шатабны кенгеши болгъанды. Ол кезиулю сабан ишлени бардырыугъа жораланнганды. Анга регионлада ведомстволаны таматалары къатышхандыла, ол санда КъМР-ни Эл мюлк министри Хасан Сижажев да.

Дмитрий Патрушев, жыйылыуну ача, пандемияны кезиуюнде агропромышленный комплексни предприятиялары къоркъуусузлукъну жалчытыугъа аслам эс бурулургъа эм Роспотребнадзорну жорукълары сакъланырча этерге кереклисин чертгенди. Аны бла бирге тирликни оруу саулай къыралда бошалыргъа кёп къалмагъанын, хауа болумла артыкъ иги болмагъанларына да къарамай, сабанчыла бюгюнлюкде 115,5 миллион тонна мирзеу жыйгъанларын билдиргенди.

- Бюгюнлюкде мирзеуден къыралны ич рыногун жалчытыр эм экспортха да жиберир тенгли бир жыйылгъанды. Аны бла бирге бир къауум регионда алыкъа тахта кёгетле кетерилип бошалмагъандыла. Жылны ахырына былтырдан эсе аслам тирлик алынырыгъы сакъланады,- дегенди Дмитрий Николаевич.

Къабарты-Малкъарда тирлик жыйыу къалай бардырылгъаныны юсюнден Хасан Сижажев билдиргенди. Ол айтханнга кёре, бусагъатда республикада мирзеу бла къудору битимледен 840,3 минг тонна жыйылгъанды. Ол санда нартюхню 83,2 минг гектардан 580,3 минг тоннасы алыннганды. Ол орулургъа кереклисини жаланда алтмыш процентиди. Аны бла бирге мюлклени барында да картофдан 100 минг тонна эм башха тахта кёгетледен да 250 минг тонна жыйылгъанды.

Кенгешни ахырында Дмитрий Патрушев бусагъатда къыйын кезиуге да къарамай эл мюлк бёлюмде урунганла тири къармашханлары ючюн ыразылыгъын билдиргенди.

АКЦИЯ

Халкъны санын жазыуну юсюнден энтта да бир кере

Бу айны онбешинчисинде бизни къыралда Битеуроссей перепись башланнганды. Быйыл ол цифралы халда ётерикди. Тийишли къагъытны «Госуслуги» порталгъа кирип неда МФЦ-гъа барып толтурургъа боллукъду. Андан сора да, переписьни бардыргъан адамла юй сайын жюрюкдюле.

Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны физкультура, спорт эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла Управлениясы «Битеуроссей перепись – тамблагъы кюнню къурайбыз» деген акция бардыргъанды. Волонтёрла аны кезиуюнде шахарчылагъа бу ишни юсюнден хар нени да ангылатыргъа кюрешгендиле. Ол санда перепись халкъны юсюнден толу хапар билдирлигин, адамланы жашау болумларын, окъуулукъларын, къаллай тилледе сёлешгенлерин ачыкъларыгъын да.

Алайды да, волонтёрла республиканы ара шахарыны майданларында, орамларында, скверлеринде айланып, гражданлагъа билдириуле юлешгендиле эмда стендлеге баннерле такъгъандыла.

ОМАРЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

ЭЛ МЮЛК

Иги урлукъ къууандырмай къоймаз

КъМР-ни Эл мюлк министерствосундан билдиргенлерича, быйыл, жаунлу кюз артына да къарамай, сабанчыла кезиулю ишлерин къыстау бардырадыла: тирлик жыядыла эм кюзлюклеге да урлукъ саладыла. Алагъа уа 73200 гектар чакълы бир жер бёлюннгенди, ол толусунлай былтыргъы кёрюмдюге келишеди. Алай бла будай - 57 630, арпа - 9036, рапс - 5530 эм горчица 1000 гектаргъа чачыллыкъдыла.

Россейни эл мюлк арасыны бёлюмюню таматасы Хасанбий Куржиев айтханнга кёре, быйыл кюзлюк мирзеуню бар тюрлюсюню урлугъундан 15619 тонна керекди. Болсада бюгюнлюкде 21000 тонна хазыр этилгенди. Андан араны специалистлери 18 180 тоннасын тинтгендиле. Алай бла айырмалы сортлагъа 3300 тонна жетеди эм 14880 тонна уа экинчи, ючюнчю сортлуладыла.

Урлукъланы ГОСТ-ха келишгенлерин билир ючюн араны районлада лабораторияларында да тинтиуле бардырылгъандыла. Эсге сала айтсакъ, сортланы барысы да бай тирлик берген, селекция жаны бла жетишимли материаллача Къыралны реестрине кийирилгенледиле эм Шимал-Кавказ регионда хайырланыргъа жарагъанладыла.

Хасанбий Гидович, кюзлюклеге урлукъ ёсдюрюу бла республиканы кёп мюлклеринде кюрешгенлерин да билдиргенди. Ала сертификацияны ётерча документле да хазырлайдыла.

Урлукъланы селекциясы бла кюрешгенлени тизмеси: Черек район – «Сукан суу» эл мюлк промышленный комплекс; Бахсанда «Небежев», «Кильчуков» элчи-фермер мюлкле, Али Шогенцуков атлы эл мюлк производство кооператив эм «Заря» эл мюлк предприятие; Зольск районда «Колхоз «Псынадаха», «Маис», «Дружба», «Малка» биригиуле, Куготов М.М., Коков Н.А., Бичоева Д.А. энчи предпринимательле; Урван районда «Черекский Гибрид» агрофирма; Май районда «Майскагросервис» биригиу; Прохладныйде «Восход» эм «Отбор» инновация-производство агрофирмала.

Россельхозараны республикада бёлюмюню келечилери 10519 гектар чакълы бирде кюзлюк битимлени урлукъларыны качествосун тинтгендиле. Ол санда 6750 гектарда сынап кёргендиле эм 3769 гектарда уа регистрация бардырылгъанды.

Бюгюнлюкде республикада кюзлюк будайны урлукъларыны Алексеич, Адель, Арсенал, Антонина, Баграт, Безастоя 100, Гром, Гурт, Таня, Тимирязевка 150, Южанка, Юка, арпадан - Иосиф, Каррера, Рубеж, Сварог, Стратег эм рапсдан Сармат сортла хайырланыладыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

ОПЕРАТИВ ШТАБ

Сакълыкъны селейтирге арталлыда жарарыкъ тюйюлдю

25 октябрине Къабарты-Малкъарда 810541 адам тинтилгенди. Аладан 34360-сы COVID-19 ауруугъа жагъылгъанлары ачыкъланнганды, ол санда озгъан сутканы ичинде коронавирус 120 адамгъа жукъгъанды. 31890 саусуз а сау болуп чыкъгъанды, 908-си уа аушханды, - деп билдиргендиле баш кюн Коронавирусха къажау республикалы оператив штабдан.

Бюгюнлюкде республиканы медицина учреждениялары нда 1418 адамгъа багъыла турады, аладан 158-си реанимациядадыла, ючеулен аушханды.

Эпидемиология хал осалгъа кетип баргъанын эсгертип, Къабарты-Малкъар Республиканы коронавирусха къажау оператив штабы жамауатны сакъ болургъа, ауруудан сакъланыу мадарладан таймазгъа чакъырады.

СКФО-да коронавирус инфекциядан ауругъанланы саны былайды:

- Ставрополь край - 95194 адам (3817-си аушханды);
- Дагъыстан - 55059 (2713-сю аушханды);
- КъМР - 34360 (908-си аушханды);
- КъЧР - 27016 (732-си аушханды);
- Шимал Осетия - 24939 (685-си аушханды);
- Чечня - 24587 (691-ри аушханды);
- Ингушетия - 23193 (360-сы аушханды).

Саулай Россейде 25 октябрьге 8279573 адамны коронавирусдан ауругъанлары тохташдырылгъанды (ахыр кюнде -37930). Пандемия башланнганлы уа 231669 адам аушханды, 7186611 адам коронавирус ауруудан къутулгъанды.

Эсгертиу: Россейни Саулукъ сакълау министерствосу билдиргенича, саусузла КТ-ни эсеплери вирус пневмонияны ачыкълагъан кезиуде салынадыла больницагъа.

БИЛДИРИУ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатларыны эслерине

2021 жылны 28 октябринде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини кезиулю жыйылыуу боллукъду. Ол **10.00 сагъатда** башланырыкъды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

ЖОРУКЪЛА

Жангы низам – къошакъ амалла

Шимал Кавказны беш аэропорту Россейге электрон виза бла келген тыш къыраллыланы аллыкъдыла. РФ-ни къырал чегинден тыш къыраллы адамланы электрон виза бла ётдюрюрге эркинликлери болгъанланы тизмесине Чечен, Шимал Осетия-Алания, Дагъыстан, Къабарты-Малкъар республикала эмда Ставрополь крайны Минеральные Воды шахары киредиле. Аны юсюнден РФ-ни Правительствосуну праволу информацияны официал порталында басмаланнган документинде билдиридиле.

Эндиге дери уа Шимал Кавказда тыш къыралладан келгенлени алыргъа, документлерин да жарашдырыргъа эркинлик жаланда Дондагъы Ростовну аэропортуна берилгенди. 2020 жылны ноябринде къабыл кёрюлген жангы низамгъа кёре, жарашдырылгъан электрон визалары болгъан тыш къыраллылагъа чакъырыулары, къонакъ юйледе жерлери, РФ-ге не ючюн келгенлерине шагъатлыкъ этген къагъытлары болмай 16 кюнню турургъа эркинлик береди.

Себеплик

Агропромышленность комплексге аслам онгла

Быйылны тогъуз айыны ичинде Россельхозбанк саулай къыралда агропромышленность комплексге себепликге деп кредитле бла 1,2 триллион сом бергенди. Банкда айтханларыча, ары дери аллай къадар ахча бир кере да берилмегенди.

2 бет

Шагъырейлениу

Депутатла миллет проектлени барыу халларын тинтгендиле

2 бет

Къалам къарындашыны сёзю

Тюзлюкню барына ийнаннган поэт

3 бет

Сабий сад

«Алтын чабакъчыкъны» дебери кётюрюле барады

4 бет

СЕБЕПЛИК

Агропромышленность комплексге аслам онгла

Быйылны тогъуз айыны ичинде Россельхозбанк саулай къыралда агропромышленность комплексге себепликге деп кредитле бла 1,2 триллион сом бергенди. Банкда айтханларыча, ары дери аллай къадар ахча бир кере да берилмегенди. Андан 425,7 миллиард сомну, неда башхача айтханда, 35,3 процентин предприятияла эм организацияла учуз багъасы бла алгъандыла. Быллай (льготалы) кредитлени ёлчеми ючден бирине кёбейгенди.

Бизни республиканы юсюнден айтханда, сагъыныльгъан кезиуде банкны регионда бёлюмю орта бизнес бла кюрешгенлеге 407 миллион сом бергенди. Гитче эмда эм гитче предпринимательствону уа 235 эм 158 миллион сом бла онгдургъанды. Озгъан жылны ал тогъуз айы бла тенглешдирип айтханда, быйыл ол структуралагъа 1,94 кереге аслам кредит берилгенди.

Битеу къыралда уа уллу бизнесге – 885,7, орта, гитче эмда эм гитче бизнеслеге уа 192,3 миллиард сом жиберилгенди. Аланы эмда башха программаланы барына да къарагъанда, эм уллу ёсюмню – 6,2 процентни – элде жашагъанлагъа берилген кредитле кёргюзтгендиле.

«Агропромышленность комплексге эмда элчилеге таянчакъ болургъа деп къуралгъан банкча биз, адамлада эмда бизнесде тамблагъы кюннге ышаннгылы къарамлары, сюйгенлерича жашаргъа, сабийлерин ёсдюрюрге, энчи иш ачаргъа онглары болурча финансла жаны бла неллай бир керек эсе да онгдурургъа сёз беребиз. Белгилеп айтсам, хар ючюнчю сомну Россельхозбанк учуз багъасы бла береди. Ол а бизни кредит программаларыбыз кёплеге тап келгенлерин шарт кёргюзтеди. Бютюнда уллу эс – кезиулю сабан ишлеге. Бу рынокда биз 72 процентни алабыз. Талай регионда уа ол сферада аграрийлеге билеклик этген жангыз Россельхозбанкды», - дегенди финанс учреждениянны башчысы Борис Листов.

Кезиулю сабан ишлени тамамлаугъа банк быйыл ал тогъуз айны ичинде 427,4 миллиард сом жибергенди. Ол кеси да былтыргъы кёрюмдюден 23,8 процентге асламды. Ахчаны ючден экиси учуз багъасы бла берилгенди.

«Быллай кредитлени тахта кёгетлени жыйып буздурмай тутхан объектлени, малчылыкъ комплекслени къурулушуна, жангыртыугъа неда реконструкциягъа, техника эмда малла сатып алыргъа, башха жумушлагъа къоратыргъа боллукъду. Ахча асламыракъ берилип тебирегени заявкалагъа терк къаралгъаны, излемле да женгилирек болгъанлары себеплиди», - деп чертгенди банкны Къабарты-Малкъарда бёлюмюню башчысы Алим Сокуров.

Быйыл банк экспорт бла кюрешген компанияланы да игирек онгдуруп башлагъанды. Жылны аллындан бери алагъа 371,2 миллиард сом берилгенди, ёсюм кёп къалмай отуз процент болгъанды. Россельхозбанк бла келишим этген быллай компанияланы саны ондан бирине кёбейип, 1431 болгъанды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

МАГЪАНАЛЫ ДЕРС

Каникулла хатасыз ётерлерине къайгъыра

РусГидро компанияны бизни республикада бёлюмюню келечилери Къашхатауда орта школда тамата класслада окъуучулагъа деп, электрокючню хайырланыуда къоркъуусузлукъну жорукъларын ангылатыу дерс бардыргъандыла. Анга къатышхан сабийле къаллай энергообъектле болуучуларын, аланы къатларында орнатылгъан билдириу эмда чеклеу белгиле нени ангылатханларын, ток болгъан жерледе кеслерин къалай жюрютюрге кереклисин эмда нени этерге жарамагъанын билгендиле. Дагъыда трансформатор подстанцияланы, юзюлюп жерге тюшген ток чыбыкъланы къатларында ойнагъан неда алагъа тийген къаллай хата бла келлигин да эшитгендиле.

Компанияны специалистлери ток ызланы чыпынларына ёрлерге, энергообъектлени къатларында от этерге, ойнаргъа, трансформатор подстанцияланы эшиклерин ачаргъа, аланы эмда башха электротехника мекямланы ичлерине кирирге арталлыда жарамагъанын да эсгергендиле.

Бу кюнледе окъуучуланы каникуллары башланадыла да, ала юйлеринде болгъан сагъатда бытовой электроприборлагъа да бек сакъ болургъа чакъыргъандыла. Айтылгъан затланы толуракъ ангыларча къонакъла сабийлеге видеоматериалла кёргюзтгендиле эмда сынам иш бардыргъандыла.

Энергетикле ата-аналагъа да уллу кёллюлюк этмегиз деп, сабийлери бла сёлеширге, ток деген не зат болгъанын, ол нечик уллу хатагъа келтирирге боллугъун игирек ангылатыгъыз деп чакъыргъандыла.

Ток уруп ачытхан неда андан уллу хата-палахлагъа келтирген шартла болмазына, тийишли профилактикагъа РусГидрода бек уллу магъана берилде. Бу ишни чеклеринде гидроэлектростанциялагъа экскурсияла бардырыладыла, билим бериу учреждениялада уа тематика дерсле ётедиле, билдириу плакатла да орнатыладыла.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

ТЁЛЕУЛЕ

Тийишли мадарла хайыр берилле

«Россети Северный Кавказ» - Каббалкэнерго» компания электрокюч ючюн борчларын тёлемеген жашау журт-коммунал мюлк предприятияладан тогъуз айгъа 571 миллион сом жыйгъанды.

Эсге сала айтсакъ, быйыл биринчи августдан башлап Къабарты-Малкъарда ток бла «Россети Северный Кавказ» жалчытады. Аны «Каббалкэнерго» бёлюмю уа агентни орунунда абонентледен ахча жыяды эм законодательствогъа кёре ток ючюн борчланы азайтырча ишни бардырады.

Тёлеуле заманында этилмеселе, алагъа къошула барады, аны да берирге сюймегенлени уа ишлери сюдге жибериледи. Алай бла быйыл тогъуз айны ичинде «Каббалкэнергону» юристлери 695 миллион сомгъа арбитраж эмда башха сюдлеге 852 дау ашыргъандыла. Ала уа асламысын къабыл кёргендиле. Алай бла бюгюнлюкде энергокомпанияны счётуна 123 миллион сом ётдюрюлгенди.

Быйыл биринчи октябрьге чыгъарылгъан эсеплеге кёре, ток бла жалчытхан компаниягъа ЖКХ-ны предприятияларыны 2,8 миллиард сом берликлери барды, ол санда быйыл биринчи августдан башлап «Россети Северный Кавказ» компаниягъа да 16 миллион сом.

Коммунал мюлк предприятияладан борчланы асламысын дау бла жыяргъа тюшеди. Аны бла бирге, ала токларын ёчюлтюрге жарамагъан социал магъаналы объектлеге саналгъанлары себепли, сюдню оноуларын толтурургъа да уллу ашыкъмайдыла. Аны ючюн бир бирледен ахчаны банкрот бола тургъан кезиулеринде да сураргъа тюшеди.

ШАГЪЫРЕЙЛЕНИУ

Депутатла миллет проектлени барыу халларын тинтгендиле

Белгилисича, Нальчикде миллет проектлеге кёре жолланы эм жамауат аслам хайырланнган жерлени игилендириу жаны бла уллу иш этиледи. Кёп болмай ол къалай баргъаны бла шахар округну жер-жерли самоуправлениясыны депутатлары Мулид Макаев, Аслан Темботов, Амир Ахметов, Владимир Тумов, Аюб Урусбиев, Евгения Шидакова эм Мурат Нагоров шагъырейленнгендиле.

Ала биринчи Идаров бла Тырныауз орамла бирге къошулгъан жерде жангы ишлене тургъан скверде болгъандыла. Аны къурулушу «Иги шахар болумну къурау» федерал программаны чеклеринде бардырылады. Ол быйыл ноябрьни ахырына битерге керекди. Ызы бла комиссия «Ата журтларын къоруулай жоюлгъанланы эсгертмелерин 2019-2024 жыллагъа ёмюрлеге сакъларча этиу» деген федерал программагъа кёре, «Махтаулукъну ёмюрлюк оту» эсгертмеде этиле тургъан ремонт ишлеге къараргъа келгенди. Бюгюнлюкде специалистле аны тышын жангырта эм майданын да игилендире турадыла. Андан сора башха жумушла да башланырыкъдыла.

Ахырында депутатла Кенжеде Катханов атлы орамда «Къоркъуусуз эм качестволу автомашина жолла» миллет проектге кёре тынгылы ремонт этиле тургъан участокга келгендиле. Мында жолну мурдорун кючлеп, кенгертип эм чаракълы чыпынланы да жангыртып бошагъандыла. Бусагъатда уа асфальтны жаярча бордюрланы салып эм тротуарланы хазырлап кюрешедиле. Ишлени кезиуюнде объектде тёрт улоу тохтаучу комплекс да сюелтилинирикди, жорукъланы билдирген белигиле жарашдырыллыкъдыла эм къоркъуусузлукъну жалчытхан буруула да тартыллыкъдыла. Планнга кёре, объект быйылны ахырына битерге керекди.

Рейдлени кезиуюнде администрацияны келечилери этилген ишлеге тынгылы къарагъандыла, подряд организацияны келечилери бла да тюбешип соруула бергендиле эм эсгертиуле этгендиле. Саулай алып айтханда, кёргенлерине бюсюрегендиле.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Элбрус райондан

Закий Кязимни назмуларына табына

Быллым элни Маданият юйюнде Мечиланы Кязимни чыгъармачылыгъына жораланнган «Сизге къалсын иги сёзюм!» деген адабият-музыка ингир ётгенди. Жыйылыугъа келгенле белгили малкъар жарыкъландырыучуну жашауну юсюнден кёп сейир зат билгендиле.

Музыка-адабият тюбешиуде шайырны «Тюзлюк», «Бешик жыр», «Осуят» деген эм башха чыгъармалары окъулгъандыла. Театр кружокну келечилери «Кязимни осуяты» деген юзюкню кёргюзтгендиле. «Таулу къызны тепсеую» да бардырылгъанды.

Жыйылыуну къурагъан эм сабийлени хазырлагъан а Маданият юйню таматасы Ахматланы Айшат бла тепсеу кружокну башчысы Тилланы Борис болгъандыла.

Маданиятланы кёпюрю

«Сабийликни университети «Рыбаков фондну» болушлугъу бла бардырылгъан «Маданиятланы диалогу» Битеуроссей проектни чеклеринде Тырныауз шахарда Отарланы Керим атлы 1-чи номерли лицейни «Жомакъ» деген школгъа дери бёлюмюню юйретиучюлери эм сабийлери къошулуп телемост къуралгъанды. Каргополь (Архангельская область) эм Череповец (Вологодская область) шахарларыны сабий садларындан келечиле бла ушакъла да ётгендиле.

Телемостну чеклеринде тамата къауумдан сабийле, «Чатыр» деген миллет оюнну кёргюзтюп, гитче Ата журтларыны юсюнден хапарлагъандыла. Андан сора ала халкъ оюнлагъа да къатышхандыла.

Быллай халлы тюбешиуле мындан арысында да къуралгъанлай турлукъдула. Экинчи жолугъуугъа Терс-Къол элни орта билим берген школуну «Мурат» деген сабий садыны педагоглары бла сабийлери къошуллукъдула.

Минги тауда – макъамла

Октябрьни кюнлерини биринде Минги тауда, тенгизден 3500 метр бийикликде, музыкантланы къауууму духовой инструментледе Къабарты-Малкъарны эм Ленинград областьны гимнлерин, Рихард Штраусну «Так говорил Заратустра» симфония поэмасындан юзюкню сокъгъандыла.

Бу уллу болмагъан концерт къыралда быллай тюрлю биринчи эди: быллай бийикликде музыкантла кеслери чыгъып алыкъа бир да сокъмагъан эдиле. Ол Ленинград областьны Михаил Голиков башчылыкъ этген Симфония оркестрини Шимал Кавказда уллу гастроль туруну чеклеринде бардырылгъанды. Келлик заманда, жылыулу кезиуде, музыкачыла андан да бийикде концерт къурар умутлудула.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

КЪЫРАЛЫНА,

КЕСАМАТ

Ёмюрлюк

Тау элден уллу дуниягъа

Ол 1916 жылда 25 октябрьде Кёнделенде туугъанды. Атасы Исмайыл малчы эди, анасы, Атмырзаланы Къундуз сабийлеге, юйге къарагъанды. Юйюр таматасы Ибрагим, жете келгенлей, атасына болушлукъчу болгъанды.

Магометни уа, жетижыллыкъ школну бошагъанлай, 1931 жылда школда пионервожатый этгендиле. Ол жыллада Магометни жазгъаны элде «Къызыл Элбрус» деген район газетге, артда республикалы «Социалист Къабарты-Малкъарда» басмаланып башлагъанды.

Элде аламат орус устазла ишлегенлери жашчыкъны насыбы эди. Ала аны университети, институту да болгъандыла. Нальчикге келип, ЛУГ-да къысха устаз курслада окъуп, бир къауум заманны устазлыкъ этип да тургъанды ол.

1938 жылда Магометни республикалы газетге энчи корреспондент этип алгъандыла. Анда ол кесине Максим деген псевдонимни сайлагъанды. Эки жылдан ол газетни бир бёлюмюню таматасы эди.

1941 жылда уа аны Черек райкомну партия пропаганда эм агитация бёлюмюню таматасыны къуллугъуна салгъандыла. Уруш башланнганда, ары алмазлыкъланы тизмесинде тургъан Максим ата-анасын, жаш юй бийчеси Боташланы Жарахматны къызы Фатиматны, бешикде къагъанакъ жашчыгъы Ахматны да тансыкълап, 1942 жылны аллында кеси ыразылыгъы бла урушха кетгенди.

Уруш жоллада

Ары Исмайылны эки жашы – Ибрагим бла Максим – бир бири ызындан кетгендиле. Таматасы Донда жан бергенди. Максимни уруш къазауаты уа 1946 жылда бошалгъанды.

Фронтчу жолун ол 18-чи армияда Шимал Кавказда башлагъанды. Майкопда жаралы болуп, ызына къайтып, душман бла андан ары уруш этгенди. Стрелковый ротаны командирини политика жаны бла экинчиси болуп, Туапсе тийресинде Малая земляда къазауатлагъа къатышханды. Анда, командирни ёлтюргенлеринде, ротагъа таматалыкъ этип, эки кере да атакагъа баргъанды.

Биргесине уруш этгенлени эсгериулерине кёре, анда кёз ачдырмагъан душман дзотну хатасындан кёпле жоюлгъандыла. Аны тохтатыр ючюн, гранатланы бирге жыйып атарча, къарыулу адам керек эди. Ол ишни Максим тамамлагъанды, алай, ауур жаралы болуп, кеси да жыгъылгъанды. Аны ёлгенлеге къошуп, арба бла алып бара туруп, тенгларинден бири Георгий Шилов, ол жигит адамны жоюлгъанына ийнанмай, ызындан жетип, солууна тынгылап, сауду деп, терк окъуна госпитальгъа жетдиргенди. Алай бла жанын сакълагъанды. Ол оруслу жаш бла шуёхлукъну Максим жашау узуну жюрютгенди.

Сынаула

Ол кюн этген кишилиги ючюн Гыттыуланы Максимни Совет Союзну Жигитине кёргюзтгендиле. Алай, ёлгенлени санына жазылып, артда кёчюрюлген халкъдан болгъанын сылтаугъа тутуп, анга ол атны бермегендиле. Фронтчу нёгерлери эсгертип тургъанда да, уллу къуллукъда ишлегени бла байламлы уялып, аны ишин кеси да этмегенди.

Дагъыда Гыттыу улу Новороссийскде, Украинада уруш этгенди. Анда жаралы болуп, 1944 жылда Краснодар крайда госпитальгъа тюшгенди. Сора 1946 жылгъа дери ол госпитальны таматасыны политика жаны бла орунбасары болуп тургъанды. Сылтауу – эркин атлаялмай, иги кесекни таякъ бла жюрюгенди, жашауну ахыр кюнюне дери аз акъсагъаны кетмегенди.

Гыттыу улу этген жигитлиги ючюн Ата журт урушну I, II даражалы орденлери бла, «За оборону Кавказа», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.» деген эм башха майдалла бла саугъаланнганды.

Гитлерчиле Кёнделеннге киргенде, эки жашы да ала бла къазауатха кетген Исмайылны тутуп, анга кёп азап сынатхандыла. Ол кюнледе жюреги жарылып ёлгенди жигитни атасы.

СЫЙЫН КЁРЮУ

Ол таулулагъа

Североморскда Офицерле юйюнде Шимал флотну партия конференциясы бара эди. Анда делегат болгъаным себепли, сёз айтыргъа керек эдим. Ол манга берилген он минутну ичине аны бошагъанымлай, солуу кезиу болуп, къатыма Аскер-хауа флотну командующиси, Совет Союзну Жигити, СССР-ни сыйлы аскер лётчиги, генерал-полковник Георгий Андреевич Кузнецовну адъютанты келди да: «Сизни командующий чакъырады», – деди. Армау болдум: не болуп къалды, мени, капитанны, генерал-полковник излерча? Адъютант бла барып, Устав излегенча, келгениме билдирдим. Ол а, къопду да, къатыма келип, къолуму тутуп:

– Сора сен Кёнделенденсе? – деп сорду.

– Хау, жолдаш генерал.

– Мени танымадынгмы?

– Танымадым, жолдаш генерал-полковник. Сиз Шимал флотну авиациясыны командующийси Георгий Андреевич Кузнецовсуз. Бизни командующибиз.

– Дагъыда мени юсюмден зат билемисе?

– Угъай, жолдаш генерал!

– Нальчикде болгъанмыса?

– Хау.

– Солуу паркга кирген жерде Жигитлени аллеясы барды, анда мени суратымы кёрмегенмисе?

– Кертисин айтсам, Нальчикде бир беш-алты кере болгъан болур эдим, Жигитлени аллеясы барды деб а билмегенме. Бютюнда Георгий Кузнецов Нальчикде тогъузунчу номерли школда окъугъанды деп.

Сора ол. мени да жанына сюеп, сурат алдыртды. Ол кезиуде делегатланы чакъырдыла да, мен, андан эркинлик алып, жериме кетдим...

В.И. Ленинни туугъан кюнюне бла Уллу Ата журт урушда хорламны отуз жыллыгъына хазырланнган кюнле эдиле. Частьны дежурныйи телефонограмма келтиреди. Анда айтылгъаныча, эрттенликде тогъузну жарымында штабха барама. Командующийни адъютанты, жарыкъ да болуп: «Командующий машинада олтуруп, сакълап тур дегенди», – деп билдиреди. Сагъат тогъузгъа жыйырма къара «Волга» машина тизилип, жол кёл аладыла.

Мурманск-Североморск-Североморск-1 жол жингиригинде бизни колонна аллына башха колоннаны иеди. «Чайка» баргъанына кёре, анда Шимал флотну таматасы олтургъанын ангыладым.

«Гнездо» деген аскер аэродромда къызыл кийизле жол ызлап, тамата офицерледен къалауурла сюелип, Къызыл байракълы Шимал флотну оркестри да тизилип тура эдиле. Биз шеренгагъа сюелгенде, мен а ёсюмюм гитчеден къыйыргъа тюшген эдим, шимал жанындан командующийни ИЛ-18 самолёту къонаргъа хазырлана келгенин кёрдюм.

Аны атлауучларыны жанларына тёрт офицер сюелдиле. Сау маршалны кёреме деп сакълап турсам, угъай, самолётдан бир узун адам, ызындан а Сабанчыланы Хаджимурат (Валерий) чыкъдыла. Ол Максимни ахлусу кёре эдим. Ол адам трапда сюелди да, тёгерекге къарады. Оркестр «Встречный марш» макъамны ойнады. Сора къалауурланы таматалары, атлауучла къатына келип, аскер тёреде бир затла айтды. Узагъыракъда къалып, не дегенин эшитмедим.

ХАЛКЪЫНА ДА ТЮЗ НИЕТЛИ КЪУЛЛУКЪ ЭТГЕНДИ

Къабарты-Малкъарны халкъ поэти, отставкадагъы полковник Гыттыуланы Исмайылны жашы Магомет (Максим) кеси заманыны белгили адамы эди. Ол, тау элде ёсюп, ким да сукъланырча билим алгъанды, Уллу Ата журт урушну аллындан ахырына дери баргъанды. Анда этген жигитликлери, чыгъармачылыкъ эм жашау жолу бла бюгюн да жангы тёлюлеге юлгюлей къалады. Бу кюнледе ол туугъанлы 105 жыл болады.

сюймекликни бла азатлыкъны жырчысы

Насыпсызлыкъны бетин ачхан сюргюн

1946 жылда Максим жууукъ-ахлусун Къыргъызстанда тапханды. Ол ачы сюргюн аны жюрегинде сау болмаз жара къойгъанды – анасы бла кичи эгешчиги киши жерине биринчи тюшген кюнлеринде окъуна дуниялярын алышхандыла. Жаланда эгечи Лейля къалгъанды сау. Кеси юйюрю да чачылгъанды.

Ол госпитальда анга бакъгъанны махтап, ыразылыгъын айтып, нёгерлеринден бирине къагъыт жазгъан эди. Ол къагъыт аны дуниясын тюрлендиргенди. Аны алгъан адам, Максим анда юйдегили болгъанды деген ётюрюк хапарны жайып, анга ёпкелеген къайынлары къызларын башха адамгъа бергендиле. Ариу Фатимат аны сабийликден сюйюп тургъан Локияланы Зекеге баргъанды. Максим юйюрюн излегенде, ол хапарны билгенди. Жашы Ахматны кёрюрге сюйгенде, ол жангы атасына юйрене турады деп, аны да къоймагъандыла.

Алай бла Максим Къыргъызда «Большевик байракъ» деген область газетде ишлеп башлап, ата-анасына, кеси юйюрюне кюе, аланы къатларында жашап болалмазлыгъын ангылап, Таджикистаннга ётдюрюрлерин тилегенди.

Таджикистанда

Максим анда, «Ленинабадская правда» деген орус тилде чыкъгъан республикалы газетде баш редакторну орунбасары болуп, 1957 жылгъа дери ишлегенди. Таджикистанны С. М. Киров атлы Къырал педагогика институтуну филология факультетини орус тил бла литература бёлюмюн айырмалы бошагъанды.

Таджикистан поэтни жашауунда чыгъармачылыкъ жаны бла да бек уллу магъананы тутханды. Ол дуниягъа таджик адабиятны мурдорун салгъан Рудакини, философ эм поэт Омар Хаямны, суфий шейх, философ эм поэт Абдурахман Джамини, башха белгили адамланы да жаратхан жер Гыттыу улуну жашау ангыламын бютюнда терен этгенди. Ол анда белгили жазыучу, жамауат къуллукъчу, Таджикистанны биринчи президенти Садриддин Айни бла да тюбеше тургъанды. Аны бла ушакъла Максимни иннет дуниясын байыкъландыргъандыла. Ахыр кюнюне дери ол эрттегили культуралы таджик халкъгъа ыспас этгенлей жашагъанды.

Аны ол дуниядан къайтаргъан медсестра Валентина Лебедева бла къагъыт байламлыкълары тохтамагъанды. Ол, аны жангыз къалгъанын билгенде, Ленинабадха келгенди. Алагъа артда беш сабий туугъанды: сюргюнде – Людмила, Лариса, Света, Сталина, Нальчикде уа – Руслан.

Ата журтда

Бери Максим бизден алгъаракъ къайтханды. 1957 жылда майда чыкъгъанды биз келген поездни аллына. Ол кюн ол ёмюрлюк сюймеклигинлей къалгъан Фатиматны къучакълап жилягъанын айтыучу эдиле таматала. Ахматны уа ол кюнден арысында къатында тутханды. Келинин да, Тюменланы Къурманбийни къызы Аминатны, ол атасыны юйюне келтиргенди. Туудугъуна Айсурат деп да Максим кеси атагъанды.

Ата журтха къайтханлай, Гыттыу улу «Коммунизмге жол» газетде баш редакторну орунбасары болуп ишлеп башлагъанды. Ол ана, орус тилни да иги билгенди, кёчюрмелеге уста эди. Обкомгъа баргъан къагъытлада жазыу хатыны ариулугъун, жазгъанны магъанасын кёрюп, республиканы таматасы Тимбора Мальбахов аны бла энчи танышыргъа излегенди. Сора аны Обкомгъа ишлерге чакъыргъанды. 1967 жылда уа аны Къабарты-Малкъарны Баш Советини Президиумуну председателини эм РСФСР-ни президиумуну председателини орунбасарыны къуллугъуна салгъандыла. Онбеш жыл ишлегенди ол жууаплы жерде Максим, алай къаламын къолундан кетермегенди.

Чыгъармачылыкъ жолуну жарыгъы

Максим назмула жазып сабийликден башлагъанды, басмалагъан а кеч этгенди. Аны биринчи назмула эм поэмала китабы «Тюбешиуле» деген аты бла 1961 жылда чыкъгъанды.

Хау, озгъан ёмюрню 60-чы-70-чи жылларында кёргендиле дунияны аны ары дери жазылып, басмаланмай тургъан кёп чыгъармасы: «Ачыкъ жюрекле», «Горская душа», «Космонавтла», «Назир», «Солдат жолла», «Элбрус къатында», «Село Гунделен», «Атламла» эм башхала. Ол саулай да эллиге жууукъ китап чыгъаргъанды малкъар, орус эм башха тилледе. Аны жигитлери ишчи, ата журтну къоруулагъан адамладыла. Поэтни назмулары Болгарияда, Германияда, Мексикада, Палестинада, Латин Американы къыралларында да басмаланнгандыла.

Максимни назмуларына Оскар Фельцман, Вано Мурадели, Зиновий Компанеец, Геннадий Подольский, Александр Аверкин, Модест Табачников, Людмила Лядова, Жеттеланы Мустафир, Байчеккуланы Абидин, Рахайланы Анатолий, Хасан Карданов, Билял Каширгов, Мурат Балов, дагъыда башха композиторла юч жюзден артыкъ жыр жазгъандыла. Аланы Эдита Пьеха, Иосиф Кобзон, Валентина Толкунова, Майя Кристалинская, Ренат Ибрагимов, Александр Градский, Отарланы Омар, Наталья Гасташева, Беппайланы Сергей, Текуланы Махмут, Вера Куашева, Хусен Маремуков эм башха белгили артистле айтхандыла.

1979 жылда Максимни бир къаум жырларыны жыйымдыгъын Юрий Олизаров басмадан чыгъаргъанды. Жырчы поэтибизни чыгъармачылыкъ ингирлери Москва шахарда бир ненча кере этилгендиле.

Хурмет-намыс

Мамыр заманда 1971 жылда аны Октябрь революцияны, 1973 жылда Урунууну Къызыл Байрагъыны, 1976 жылда Халкъла шуёхлугъуну орденлери бла саугъалагъандыла. 1975 жылда Гыттыуланы Максимге «Къабарты-Малкъарны халкъ поэти» деген сыйлы ат аталгъанды. Кёп кере РСФСР-ни, КъМАССР-ни да Баш Советлерини депутатына айырылгъанды. Алай бла Къабарты-Малкъарны социал экономика эм культура айнууна уллу юлюшюн къошханды, суратлау малкъар адабиятны айнууна уллу къыйын салгъанды. Ол, 1985 жылда дуниясын алышхынчы, къыралгъа, халкъгъа тюз ниетли къуллукъ этгенин жашауну хар атламында кёргюзтгенлей тургъанды.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

кесини даражасы бла болушханды

Ала энишге тюшгенлей, адмирал да, бизни генерал да жанжанларында сюелип, келгенле, тизгинни жаны бла бара, сюелгенле бла саламлаша башладыла. Генералла, адмиралла ол бийик адамны къолун тутуп, атларын айтадыла. Ала, манга жетгенде, кезиу-кезиу къучакъладыла мени. Ол затха жанымда сюелген офицерле (капитандан эниш бири да жокъ эди) бек сейир этген эдиле.

Къонакъ да, биргесине болгъанла да тизилгенлени орталарында тохтагъанда, сыйлы къалауурла аланы аллары бла ёхтем халда оздула. Сора хар ким машинасына олтура башлагъанда, къонакъ ол мен машинасында келген командующийге:

– Георгий Андреевич, къарындашдан туугъаннга саугъа этдигизми? – деп кюлдю.

– Саугъа уа этгенме, алай ол сизни таныгъан болмаз дейме.

Хау, керти да, мен ары дери Максимни бир заманда да кёрмеген эдим. Алай а атамдан аны юсюден кёп эшитгенме. Сабийликде ала шуёхла болгъандыла, бир тийреде ёсгендиле, мал кютгендиле, бичен этгендиле. Ол чалгъыда окъуна назмула тагъыучусун, тенгшилеринде ол барындан билимли болгъанын, кёп окъуучусун да айтыучу эди атам. Ол келген, атамы шуёху, мени къарындашдан туугъаннга санагъан Гыттыуланы Максим мени анда, юйюмден узакъда, жер къыйырында тапхан эди!

Ол, ёсюмюню бийигинден къарап: «Погонлары уа къалын тюйюлдюле жашны», – деген эди да, кёп бармай мени чынымы да кётюрген эдиле.

Ол кюн фронтчу шуёхла – Георгий Андреевич Кузнецов бла бизни республиканы Баш Советини Президиумуну Председатели Гыттыуланы Исмайылны жашы Максим алай тюбешген эдиле. Экинчи кюн а Уллу Ата журт урушда алыннган хорламны байрамында Максим манга КъМАССР-ни Баш Советини Президиумуну атындан «50 лет КБАССР» деген майдалны берип, кесинден да энчи саугъа этген эди – алтын перолу къалам бла Останкино башняны макетин.

Къонакъла аскер кемеледе, суу тюбюнде жюзген къайыкълада, крейсерледе, сора «Долина Славы» деген жерде да болгъан эдиле. Андан къайтхандан сора, Максим «Марш североморцев» деген назмусун жазгъанды. Анга белорус композитор Игорь Лученок макъам такъгъанды. Малкъар поэтни ол аламат маршына, ким биледи, Гаджиево, Линнахамари, Видяево, Западная Лица неда Рыбачий деген жерледе матросла бюгюн да атлай болурла. Шимал флотну командованиясы мен анда болгъан жыллада къонакъгъа алай тюбеп кёрмегенме. Ол кюн алыннган суратланы уа мен Шимал флотну авиациясыны музейине бергенме. Анда бизни жерлешибиз Гыттыуланы Максимге аталгъан экспозиция къабыргъа барды.

Ол аламат адамны мен жаланда бир кере 1975 жылда 9-чу майда кёргенме. Аны бетинде республика бек уллу, фахмулу адамын тас этгенин а ышаннгылы айталлыкъма.

Аскер къуллукъдан отставкагъа чыкъгъанымдан сора, мен юйюрюм бла аны къабырына баргъанма. Аны сын ташын этген скульпторгъа бек ыразыма. Баям, ол аны иги таныгъанды, аны менсинмеген, хатерли адам болгъанын билгенди, ансы анга тийишли аллай сын таш этмез эди. Анда андан узакъ болмай, Тырныауузну ингирги школунда мени бла бирге окъугъан Михаил Домнич – Социалист Урунууну Жигити жатады.

ЖАНТУУЛАНЫ Камал.
Къызыл Байракълы Шимал флотну ветераны.

КЪАЛАМ КЪАРЫНДАШЫНЫ СЁЗЮ

Тюзлюкню барына ийнаннган поэт

Мен 1961 жылда 18-чи июльда «Коммунизмге жол» газетни редакциясында ишлерге тохтагъанымда, ары дери анда редакторну экинчиси болуп тургъан Гыттыуланы Магометни (Максимни) партияны Къабарты-Малкъар обкомуна кёчген сагъаты эди. Ол себепден манга аны бла ишлерге тюшмегенди. Алай ол бир эллим болгъаны себепли, аны юсюнден. атасы Исмайылны юсюнден да атамдан-анамдан эшите тургъанма.

Мен аны алай иги танымагъанлыкъгъа, бара-баргъан кезиуде бир затха эс бургъанлай, сейирсиннгенлей турдум: редакцияны адамлары бирге жыйылгъан сагъатларында Максимни атын терк-терк сагъынып, аны билимине, газет ишге усталыгъына, адамлыгъына уллу багъа биче эдиле. Жокъ эди анга бир тюрлю чурум тапхан адам анда. Ол а манга, аны бли бир элде туугъан жашха, бир да хычыуун эди.

Бир бёлек замандан, аны бла тынгылы шагъырей болгъанымдан сора, аны антлы тенги, республикада аты айтылгъан журналист Малкъондуланы Хамит бла, ол а алгъын Максим ишлегенча, «Коммунизмге жол» газетни редакторуну орунбасары эди, бир-бирде Максимни юйюне къонакъгъа барыргъа тюшюп да турду.

Кертисин айтсам, тауча, орусча да аны уста, шатык сёлешгени, адамны кесине тынгылата билгени, ол уллу къуллукъланы жюрютген адам кесин кётюрмегени – башхалагъа бийикден къарамагъаны мени сейир этдириучю эди. Тейри, жашырмай айтайым, сукъланнган да бек эте эдим анга. Озгъан ёмюрню жетмишинчи, сексенинчи жылларында СССР-ни Ара радиосу «Ана тил» деген аты бла ыйыкъдан бир кере бериу къураучу эди. Бир жол ол бериуде Гыттыуланы Максим сёлешеди. Баям, адамгъа Аллах фахму, хунер берсе, былай ууучу бла къуюп къоя болур ансы, ол кюн, аны сёлешгенин эшитгенибизде, башыбыз кёкге жетген эди.

Бир жол Гыттыуланы Максимни ол а ол кезиуде КъМАССР-ни Баш Советини Президиумуну Председателини къуллугъун толтура эди, Тырныауз шахарны, аны адамларыны юслеринден орус тилде жазылгъан уллу публицистика чыгъармасын малкъар тилге кёчюрюрге манга тюшдю. Жарсыугъа, ол менде сакъланмагъанды. Анда хар сёзню, хар айтымны жаны болгъан сунар эдинг, алай тынгылы суратлана эди аны жазгъаны. Максимни сыфаты да кёз аллыма келип къалгъан эди олсагъатда – хар жаны бла да деменгили адам. Суратына къарадым да, бетинде бир хычыуун ышарыу эслеп, кесим да ышардым.

Айтхылыкъ магъаданчылагъа – Социалист Урунууну Жигити Моллаланы Шарафутдиннге, Ленинни ордени бла саугъаланнган Владимир Амшоковха, аты къыралгъа айтылгъан геолог Жубуланы Салихге, Ленинни ордени бла саугъаланнган къурулушчу Жаппуланы Магометге, молибден рудникни таматасы Жаболаны Махмутха, дагъыда кёплеге ол бичген бийик багъа мени эсимде кёп заманнга сакъланырыкъды.

Поэзияда, прозада, публицистикада да ол халкъ жашауну юсюнден адамны эсинде къалырча шартланы уста хайырлана билгенин ачыкъ кёребиз. Жарыкъ, тюз тенглешдириулени табып, суратлау сёзню магъанасын теренден ангылап, анга жюрек жылыуундан къошуп этген иши бла жазыучу, журналист къадарында да Гыттыуланы Максим окъуучусуна ышаннгылы жол ачады.

Ол къырал адамы эди. Аны кесича, жазгъан заты да жашау кертиликге тюз келгени, ариу ниети, кимге да ахшылыкъ излеген оюмлары уа кеслерине эс бурдурмай къоймагъандыла. Аны къайсы чыгъармасын алсанг да, ол кеси заманыны адамыны сыфатын алай тынгылы да, жарыкъ да кёргюзтеди, окъугъан, ахшы къууумдан толуп, игиликге, насыпны. тюзлюкню да барына ийнанырча.

Максимни жашауда болмай къалмазлыкъ затланы кёргюзте билиуюне уа кёпле эс бургъандыла. «Литературная Россия» газетни энчи корреспонденти Вадим Дементьев КПСС-ни XXVсъездини делегаты Гыттыуланы Исмайылны жашы Максимни юсюнден басмалагъан статьясы, ол а 1976 жылда 27-чи февральда «Краса земная» деген ат бла чыкъгъанды «Литературная Россия» газетде, ол затха шагъатды.

Къырал да, халкъ да адабиятха, ана тилге, суратлау сёзге уллу магъана берген заманла болгъандыла. Энди уа, озгъан жылланы тансыкълай, ол шуёхлукъгъа – ачыкъ, тенгликге – жарыкъ, къууанчха – элпек, жюреклеге зауукълукъ берген заманланы, жашау жоллада тюбеген сейирлик адамларыбызны эсибизге тюшюре, жашауубузну аны бла санайбыз.

Жазыучуну иши къыйынды, алай сыйлыды. Анга кезиуюнде тийишли багъа бичилмесе уа, кёпле мудах боладыла. Башда белгилегенибизча, Гыттыуланы Максим терен билимли жамауат къуллукъчу, кёп да ишлеген поэт эди. Аллай адамларыбызны, жазыучуларыбызны юслеринден тийишли сёз айтылмагъаны уа жарсыулу шартды. Аны политикада, литературада, искусствода да этген ишине ара газетле бла журналла берген багъаны бералмагъанбыз биз, ол къатыбызда, биргебизге жашап тургъанлай да.

ШАУАЛАНЫ Хасан,
жазыучу,
КъМР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусу.

ГЫТТЫУЛАНЫ Максим

Окоп жыры

Эрттен, тюш, ингир кезиую...
Учуп туралла окъла,
Гюрюлдеуню тохтатмайла
Эки жанындагъы топла.

Узакъма, бийчем, узакъма,
Письмо окъуна бир жетсин.
Атылгъан окъ, тилек эт,
Манга тиймей, ётюп кетсин.

Умут юзме, сакъла мени,
Хорлам кюнледе жетерме,
Жашымы кёрюп, къучакълап,
Къууанч гъаршына ётерме.

Уруш хапар тауусулмаз,
Айтып турурма ёмюрге,
Бюгюн а, окоп къоруулай,
Термилеме сени кёрюрге.

Ышарыуунг

Ышаргъанынг къар эритир,
Жылытыр тауда сууланы,
Жыр айтдырыр шауданлагъа,
Тынчайтыр къачхан бууланы.

Ышаргъанынг, кюн кёзюча,
Хычыуунду къартха, жашха,
Аны кёрген къалырчады
Жюрегинден сагъышха.

Ышаргъанынг кёк таланы
Жылытыр сундум кырдыгын...
Ышаргъанынгы кёрмесем,
Кёреме жол такъырлыгъын.

Жюрегинг къууанып, ышар,
Манга игилик этерсе,
Игиликгеди ышарыу —
Ахшы муратха жетерсе.

Къыл къобуз бла къарт киши

Къыл къобузну сен
сокъдурсанг,
Нени жырлайла къылла?
Аланы жырлатыр ючюн,
Керекдиле манга жылла.

Тюнене сынауланымы
Хапарын айталла къылла?
Аланы тилин ангылар ючюн
Керекдиле манга жылла.

Къылланы жырлатады къарт,
Мангылайында – сызлыкъла,
Аны къатына жыйылыпдыла
Жырын сюйюп
тынгыларыкъла.

Жюрюйдюле акъсакъалгъа
Туудукълары, жыйын болуп,
Шумсуз тынгылайдыла
Къыл къобузуна, сукъланып.

Жюзжыллыкъ Абдуллахатны
Къонагъы болуп кёреме,
Узакъ ёмюрлю бол,
маржа, деп,
Алгъышны анга береме.

Ныгъыш

Кюн бата туруп элим
Шошлукъгъа кирип къалад,
Ныгъышда ол кезиуде
Хапар айтыу къайнап барад.

Жууукъ терекге чыпчыкъ,
Чюйюлдеп, алай къонад.
Хар бир къарт, онг тапханыча,
Хапарын айтыргъа болад.

Буруннгу заманладан да
Жыйыладыла ныгъышха,
Хар жайдан танг таурух къалад
Жайда айтылалмай къышха.

Жаз башында, кюз артында
Къыздырадыла хапарны,
Ныгъышлада биледиле
Элинден кетгенни, барны.

Аскер советди бу дерсе,
Ныгъышны баргъанын
кёрсенг...
– Сора уа не? – деп тохтарла,
Таурухунгу аз да бёлсенг.

Лаос, Вьетнам, къумлу жер...
Жерни сууна жетерле,
БАМ-ны ишин да былайда
Тындырлыкъ кибик этерле.

...Дуния арасыд дерсе,
Шёндюгю ныгъышны кёрсенг,
Бирча жууап къайтарырла,
Ныгъышха алгъышны берсенг.

САБИЙ САД

«Алтын чабакъчыкъны» дебери кётюрюле барады

Нальчикде Байсолтанланы Алимни атын жюрютген орам бла ётген адам анда сабий садха эс бурмай къаллыкъ тюйюлдю. Бек алгъа кёзюнг аны арбазында болгъан тизгинлиликге, терекле бла юлкюле къурагъан айбатлыкъгъа илинеди. Сабийле ойнаучу жапмачыкъла да, тюрлю-тюрлю бояула бла боялып, бек тап жарашдырылыпдыла. Къысхасы, былайы бир гитче шахарчыкъгъа ушайды.

Сёз «Алтын чабакъчыкъ» атлы 48-чи номерли сабий садны юсюнден барады. Ол Совет Союзну заманында, толуракъ айтсагъ а, 1969 жылда, «Севкавэлектроприбор» заводну ишчилерини сабийлерине деп ишленнген эди. Аны аты иги бла къуру шахаргъа угъай да, саулай республикагъа айтылгъан эди. Анга ВДНХ-ны диплому да шагъатлыкъ этеди.

Энди уа бу сабий учреждение шахар администрацияны жарыкъландырыу эмда илму департаментине бойсунады. Бусагъатда аны жаланда 250 жери болгъанлыкъгъа, анга 267 сабий жюрюйдю. Аны юсюнден эшитип, Яникойдан, Нартандан да келтиредиле бери балачыкъларын атааналa .

-Мен мында башчылыкъ этген жыйырма алты жылдан ал ючюсюн аны жангыртыугъа, таплан-дырыугъа къоратханма, - деп хапарлайды Эмма Казарова. – Ол кезиуде КъМР-ни Правительствосуну эмда Жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну оноучуларыны хайырындан кёп иш этилгенди. Жыйырма жыл мындан алгъа уа биз «Бийик категориялы билим бериу учреждение» деген атха тийишли болгъанбыз.

«Алтын чабакъчыкъда» «Тейри къылыч» эмда «Сабийлик» арасы бла да къаты байламлыкъ жюрютебиз,- деп хапарлайды Эмма Калашбиевна. – Анда ишлегенле бла бирге семинарлагъа къатышабыз, керекли методика литература алабыз.

Коллектив уллуду, аны себепли барыны да атларын айтып чыкъгъан къыйынды. Болсада игиледен да игилени уа сагъынмай къоялмайма: Людмила Мидова, Елена Безрокова, Азаматланы Люаза, Тёппеланы Мария эм дагъыда кёпле ишлерин сюйген, аны уста да билген адамладыла».

Сабийлени саулукъларын кючлендириуню къайгъысын да этедиле мында. Аэробика дерсле бардырыладыла, гимнастика кружокла да ишлейдиле. Логопед а сабий бир ненча сеансдан сора тап сёлеширча этеди. Ашларында да витаминле кёп болурларына къайгъырадыла. «Тахта кёгетле ёсдюрген бахчачыгъыбыз барды, ашха аланы къошханлай турабыз. Абадан эм ортанчы къауумланы юйретиучюлери бла бирге къарыулары жетген ишге къатышдырабыз. Алай бла, иш кёллюкге гитчеликден юйренедиле», - дейди Эмма Казарова.

Ол билдиргенича, сабийлени мектепге хазырлау да тап къуралгъанды. Устазла, тюрлю-тюрлю материалланы хайырланып, сабий ангыларча къысха дерсле бередиле. Алай бла биринчи классха барлыкъ жашчыкъ, къызчыкъ да санаргъа, аз-маз жазаргъа, харфланы айтыргъа да юйренеди. «Алтын чабакъчыкъда» сабийлеге башланнган билим берирге битеу онгла бардыла. Учреждение прогимназиягъа саналыр даражагъа да жетгенди. Алай, аны таматасы айтханнга кёре, ол тарлыкъ сынайды. Да хау, ол ишленнгенли элли эки жыл чакълы болады. Аллай бир заманны ичинде ол айныуну, тозураулукъну, дагъыда аягъы юсюне болууну да сынагъанды. Энтта да ахшы умутла бла алгъа таукел къарайды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

КЁРМЮЧ

Суратлада – табийгъатда аз тюбеген къанатлыла

Къабарты-Малкъар къырал бийик тау заповедникни 45 –жыллыгъына аталып «Россейни энчи сакъланнган жерлерини къанатлылары» деген сурат кёрмюч ачылгъанды. Ол юбилейге жораланнган программаны чеклеринде бардырылады.

Кёрмючню магъанасы - жамауатха энчи сакъланнган жерлени юсюнден кенг билдириргеди. Андан сора да, алада болгъан жаныуарлагъа, къурт-къумурсхалагъа, къанатлылагъа эм битимлеге да сакъ кёзден къаралырча этергеди.

Суратланы авторлары – Россейни заповедниклеринде бла миллет паркларында ишлеген профессионал сурат алыучуладыла. Бу жол ала энчи сакъланнган жерледен эллиге жуукъ сейир кадрла келтиргендиле. Мында Къызыл китапха кирген гитче чыпчыкъладан башлап уллу къушлагъа дери кёрюрге амал барды. Аны бла бирге, заповедникни ишлери бла шагъырейленирге эм авторлагъа да тюрлю-тюрлю соруула берирге онг чыгъарыкъды.

Эсге сала айтсакъ, кёрмюч Къырал миллет библиотекада 15 ноябрьге дери ишлерикди.

ТОГЪУЗАЛАНЫ Лейля, КъМР-ни къырал бийик тау заповеднигини таматасыны орунбасары.

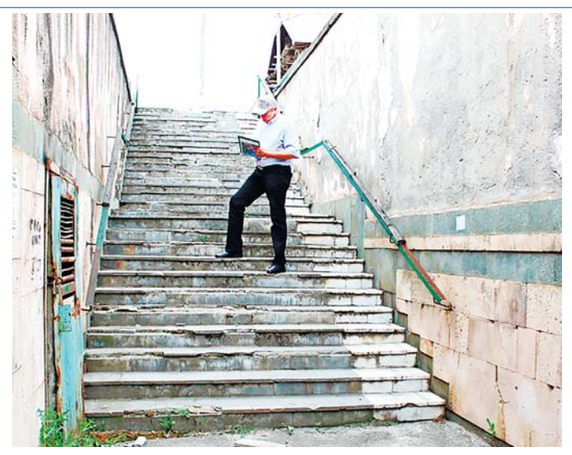

Кёп болмай Битеуроссей халкъ фронтну (ОНФ) Къабарты-Малкъарда бёлюмюню келечилери адамланы тарыгъыулары бла байламлы Искож микрорайонда Къабарты орамда жер тюбю бла баргъан жаяу жолну болуму бла шагъырейленнгендиле. Эсге сала айтсакъ, жамауатчыла

КЪАЙГЪЫРЫУ

Жамауатны тарыгъыууна эс бура

былтыр окъуна объект тозурагъанын эм анга ремонт этилирге кереклисин Нальчик шахар округну администрациясына билдирген эдиле.

Адамла айтханнга кёре, объектде чыракъла жанмагъанлы, атлауучлары бузулгъанлы эм санитар мардала да сакъланмагъанлы иги кесек заман болады. Аны кирген, чыкъгъан жерлерини башларыны жабылмагъанлары уа бютюн къоркъуулуду. Жауун, къар жаугъанлай учхалаукъ болады. Алайтын а аслам адам жюрюйдю: 28-чи номерли орта школгъа баргъан окъуучула, 195-чи «А», 195-чи «Б», 203-чю номерли юйледе жашагъанла, ДОСААФ – ны ишчилери эм башхала.

- Бу жол баргъаныбызда объектде болум бютюн аманына кетгенин кёргенбиз. Алгъын сагъынылгъан чурумладан бири кетерилмегенди. Маршрутну аслам адам хайырланады, ол санда сабийле да. Ол себепден мэриягъа жуукъ заманда игилендириу ишлени бардырыргъа эм къоркъуусузлукъ жалчытылыныргъа кереклиси эсгертилликди,- дегенди ОНФ-ни эксперти Ислам Макоев.

Ол айтханнга кёре, Къабарты орамгъа республиканы профильли ведомствосу къарагъанлыкъгъа, переход мэрияны балансындады.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

КЕЛИШИМ

Керти патриотланы ёсдюрюрге алланып

Кёп болмай Росгвардияны Къабарты-Малкъарда управлениясыны башчысы полицияны полковниги Сергей Васильев, Нальчик шахарны сабий эм жаш тёлю чыгъармачылыкъ арасыны таматасы Динара Закаева эм учреждения профильли координатору Фатима Мукова да тюбешиу бардырып, жаш адамланы патриот сезимлерин кючлеуде бирге ишлеуню юсюнден келишмге къол салгъандыла. Аны чеклеринде сабийлени бла жаш адамланы право жаны бла билимлерин ёсдюрюуге, адепкъылыкъларын игилендириуге эм саулукъларын кючлеуге да

аслам эс буруллукъду.

Тюбешиуде келир заманда этиллик жумушлагъа да къаралгъанды. Ол санда араны келечилери росгвардиячылагъа къонакъгъа келирча, аланы ишлери бла шагъырейленирча, кийимлерине, сауутларына эм техникаларына да къарарча онгла сюзюлгендиле.

- Арада байламлыкъ жюрютюу ёсюп келген тёлюню юйретиуге ахшы себеплик этерикди. Келир заманда аладан керти да патриотла ёсерле деп бек ышанама,- деп къошханды Сергей Васильев.

Излеу

Агъачда ажашханла табылгъандыла

Солуу кюнле Элбурс излеу-къутхарыу бёлюмню келечилерине тынчлыкъсыз болгъандыла. Алай бла шабат кюн Черек районда уугъа атланнган беш эр киши белгиленнген заманнга къайтмагъанларыны юсюнден РФ-ни МЧС-ини КъМР-да Баш управлениясыны оператив дежурныйине 15 сагъат 20 минутда билдирилгенди. Аланы излерге 6 къутхарыучу атланнгандыла. Алай эки сагъатдан уучула кеслери алларына агъачдан чыкъгъандыла.

Ыйых кюн а Акъ-Суу элни тийресиндеги агъачда 17-18 -жыллыкъ ючеулен тас болгъандыла. Аланы излерге Элбрус къутхарыу отрядны келечилери тебирегендиле.

Бек алгъа бу жумушха 7 къутхарыучу къатышхандыла. Алай заман оза, излеу ишледен да хайыр болмай тебирегенде, дагъыда 13 адам бла 7 техника жолгъа чыкъгъандыла. Тас болгъанланы, 12 сагъат озгъандан сора, тюнене тапхандыла.

Элбрус излеу-къутхарыу отрядны билдириуюнде айтылгъаннга кёре, табылгъанлагъа медицина болушлукъ керек болмагъанды.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

ЭСЕПЛЕ

Тамамланнган ишлени сюзгендиле, борчла белгилегендиле

Россейни МВД-сыны Нальчик шахар округда управлениясында быйыл озгъан тогъуз айгъа тамамланнган эмда этилирге тийишли ишлени эсеплеу бла байламлы оператив кенгеш болгъанды. Анга КъМР-ни ич ишле министрини орунбасары полицияны полковниги Михаил Дневалов къатышханды,- деп билдириледи Къабарты-Малкъарда МВД-ны пресс-службасындан.

Ведомствону бёлюмлерини ишини юсюнден докладны УМВД-ны штабыны таматасы полицияны полковниги Анзор Альборов этгенди. Ол сагъынылгъан кезиуде профилактика мадарланы хайыры бла мурдарлыкъ, адамны саулугъуна заран жетдириу, тонау, гудучулукъ дегенча аманлыкъланы, ол санда информация-телекоммуникация технологияланы себеплиги бла этилген хыйлалыкъланы азайтыргъа онг табылгъанын билдиргенди.

Тогъуз айны ичинде Нальчикни полициясыны бёлюмю коллегалары эм жер-жерли самоуправлениялары органлары бла байламлыкъда 266 чакълы жамауат-политика, культура, спорт эм башха акцияла, ол санда Къырал Думагъа эм республиканы Парламентине депутатланы айырыу да низамгъа бузукълукъ этилмей ётерлерин жалчытхандыла.

Жыйылыуда жамауатны къоркъуусузлугъун сакълау жаны бла этилген мадарланы юслеринден УМВД-ны бёлюмлерини таматалары билдиргендиле.

Тюбешиуде кётюрюлген соруула бла байламлы министрни орунбасары Михаил Дневалов тийишли эсгертиуле этгенди.

Ахырында Россейни МВД-сыны Нальчик шахар округда управлениясыны таматасы, полицияны полковниги Хачим Шебзухов аны бойсунууунда болгъан состав мындан арысында да салынгган борчланы бет жарыкълы тамамларгъа хазыр болгъанына ышандыргъанды.

Бизни корр.

ЗАКОН

Жалгъан ахчагъа алданмазча

РФ-ни Ич ишле министерствосу Россейни Банкы бла байламлыкъда жалгъан ахчаны кертиден энчи оборудованиясыз къалай бла айырыргъа боллугъуну юсюнден эсгертиуле хазырлагъанды.

Эм биринчиден, ахчаны къагъыты сыйдам болмазгъа, бояуу да суу тийгенликге чыкъмазгъа, юсюнде анда-мында халыча ызлыкъла салынырыгъа керекдиле.

Аны бла бирге, учуз принтерде чыгъарылгъан ахча качествосу осалдан терк танылады. Болсада ол аз тюбейди. Бусагъатда аманлыкъчыла, жангы оборудованияны хайыры бла белгиле да салып, жалгъанны кертиден айыралмазча этерге кюрешедиле. Аланы бирде жаланда номерлери бла билирге боллукъду.

Эсге сала айтсакъ, жалгъан ахчаны жарашдыргъанла РФ-ни Уголовный кодексини 186-чы статьсына тийишлиликде (Жалгъан ахчала бла багъалы къагъытланы чыгъарыу, сакълау, жюрютюу неда сатыу) онбеш жылгъа тутулургъа боллукъдула.

Ахчаны юсюнден керти хапар билирге сюйген адам, паспорту бла банкланы бирине барып, экспертиза этилирине заявление берирге эркинди. Ол жалгъан болгъаны билинсе да, аны келтирген законну бузмагъаны ючюн жууапха тартыллыкъ тюйюлдю.

Жалгъан ахчаны эслеген созмай бу телефон номерле бла полициягъа сёлешип билдирирге борчлуду: 49-53-02; 49-50-97;49-50-62;40-49-10.

Къылыкъ этген - кишилик тюйюлдю

Жоллада жюрюуде жорукълагъа (ПДД) бузукълукъ этген инсанны автоинспекторла жууапха тартхандыла. Социал сетьлеге къарай туруп, ала биреу бузукълукъ этгенни ким эсе да видеогъа тюшюргенин эслегендиле. Анда уа «Лада Гранта» автомашина Нальчикде, Къабарты орамдан Идарова орам таба бара туруп, жолну терс жанына чыкъгъаны кёрюннгенди. Видеону уа ким тюшюргенди десегиз – ол машинаны водителини къатында олтургъан адам.

Ол водитель этгенни терсге санай болмаз эди, аны тюшюрюп, социал сетьге салгъан эсе. Автоинспекторла уа руль артында ким болгъанын тохташдыргъандыла: ол Чегем районда жашагъан 19-жылллыкъ жашды.

Анга административ материал жарашдырылгъанды. Кесине да беш минг сом тазир салынырыгъа боллукъду неда машинаны жюрютюрге эркинлик берген къагъыты 4-6 айгъа сыйырыллыкъды. Андан сора да, ол инсан, КоАП-ны 12,5 статьясыны биринчи кесегине тийишлиликде, машинаны мияласына къаралтхан силикон жакъгъаны ючюн 500 сом тазир тёлерикди.

Ол адам бла тюбешип, инспекторла жолда кесин алай къылыкъсыз жюрютюрге жарамагъанын, этген затын социал сетьлеге чыгъаргъаны уа уллу кишилик болмагъанын ангылатхандыла.

Адамны басып, къачып кетгенди

Нальчикде Байсолтан улу бла Эльбердова орамланы мюйюшюнде 6 октябрьде ингирде сегизге жети минут атлагъанда болгъан ДТП-ны ким кёрген эсе да билдиригиз деп тилейдиле ГИБДД-ны республикада бёлюмюнде.

Управлениянда айтханларына кёре, ол кюн алайда жолну бирси жанына тюз жери бла ётюп баргъан 67-жыллыкъ тиширыуну ким эсе да машинасы бла басып, къачып кетгенди. Тиширыу а жаралы болуп больницагъа тюшгенди.

Болгъан ишни кёрген бар эсе **49-58-99**, **8-928-711-16-88** номерле бла сёлешигиз.

УЛБАШЛАНЫ Мурат бла **КУРДАНЛАНЫ Сулейман** хазырлагъандыла

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Шеф-редактор
ТЕКУЛАНЫ Хауа

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редактор),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Культура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылыу - 42-37-94.
Энчи корреспондент - 42-68-72.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпню алмайды.

Газет Связьны, информация технологияланы эмда асламлы коммуникацияланы ишлери жаны бла федерал надзор къуллукъну (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарда управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер —ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды. Телефонла: 76-01-21

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды. Телефон: 42-69-34

Газет ыйыкъда юч кере чыгъады - геуюрге, орта, шабат кюнледе.

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салыннганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Трамланы Зухура - дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасарлары; Зезаланы Лида (1,2-чи бетле), Мокъаланы Зухура (3,4-чю бетле) - корректорла.

Тиражы 1236 экз. Заказ № 2388

Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электрон почта: elbor_50@mail.ru